

O'ZBEK VA INGLIZ TILIDA SOG'INCH TUSHUNCHASI: QIYOSIY TADQIQI

Ahmadjonova Maftuna Oxunjon qizi

Farg'ona viloyati Rishton tumani

1-maktab ingliz tili o'qituvchisi

Annotatsiya: *This thesis examines the concept of longing in Uzbek and English from a cognitive and cultural perspective. It analyzes emotional depth, metaphorical expressions, and semantic nuances in both languages. Findings indicate that although longing is a universal emotion, its linguistic expression is shaped by cultural values and national mentality. In Uzbek, longing is associated with inner pain and love for close ones, while in English it emphasizes absence and desire.*

Keywords: *longing, cognitive linguistics, Uzbek language, English language, emotional semantics, cross-cultural analysis.*

Аннотация: *В данной работе рассматривается концепт «сog'inch / longing» в узбекском и английском языках с когнитивно-культурной точки зрения. Анализируются эмоциональная глубина, метафорические выражения и семантические особенности. Результаты показывают, что, несмотря на универсальность чувства тоски, его языковое выражение зависит от культурных ценностей и национального менталитета. В узбекском языке тоска связана с внутренней болью и любовью к близким, а в английском — с отсутствием и желанием.*

Ключевые слова: *тоска, когнитивная лингвистика, узбекский язык, английский язык, эмоциональная семантика, кросс-культурный анализ.*

Annotatsiya: *Mazkur tezis o'zbek va ingliz tillarida sog'inch tushunchasini kognitiv va madaniy nuqtai nazardan tahlil qiladi. Tadqiqot sog'inchning emotsional chuqurligi, metaforik ifodalari va semantik maydonini o'rganadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, sog'inch universal emotsional holat bo'lsa-da, uning til orqali ifodalanishi milliy mentalitet va madaniy qadriyatlarga bog'liq. O'zbek tilida sog'inch ichki azob va yaqinlarga bo'lgan mehr bilan bog'liq bo'lsa, ingliz tilida u ko'proq yo'qlik va istak orqali namoyon bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *sog'inch, kognitiv tilshunoslik, o'zbek tili, ingliz tili, emotsional semantika, qiyosiy tahlil.*

Kirish

Inson hissiyotlarini ifodalash tilning eng muhim funksiyalaridan biridir. Sog'inch — inson qalbining eng nozik kechinmalaridan biri bo'lib, u yo'qlik, xotira, mehr va ichki azob bilan chambarchas bog'liq. Zamonaviy lingvistik tadqiqotlar kognitiv va lingvomadaniy yondashuv orqali emotsional tushunchalarni tahlil qilish imkonini beradi.

O'zbek tilida sog'inch ichki kechinma va qalb azobi bilan bog'liq bo'lsa, ingliz tilida u yo'qlik hissi va istakni ifodalaydi. Ushbu tezisning maqsadi — o'zbek va ingliz tillarida sog'inch tushunchasini qiyosiy tahlil qilish va uning semantik, metaforik va emotsional jihatlarini aniqlash.

O'zbek tilida sog'inch

O'zbek tilida sog'inch ko'pincha ichki kechinma va qalb azobi sifatida ifodalanadi.

Emotsional chuqurlik

• “O'rtanmoq”, “zor bo'lmoq”, “bag'ri yonmoq”, “ko'zlarim to'rt bo'ldi” kabi iboralar sog'inchning ichki og'riq va mehr-muhabbat bilan uyg'unlashganligini ko'rsatadi.

• Sog'inch sabr, vafo va sadoqat ramzi sifatida madaniyatimizda yuqori qadrlanadi.

Metaforik ifodalar

- Sog'inch o'ti
- Yuragi yonmoq
- Ko'ngli uvishmoq

Bu metaforalar sog'ichni jismoniy og'riq bilan uyg'unlashtiradi.

Mundarija

- Ona, yor, farzand va vatanga bo'lgan sog'inch qalb azobi bilan bog'lanadi.
- Sog'inch ko'pincha tashqi obyektga yo'naltiriladi, ya'ni u kollektiv va madaniy xususiyatga ega.

Ingliz tilida sog'inch

Ingliz tilida sog'inch longing va missing orqali ifodalanadi.

Amaliy yondashuv

I miss you — sodda va to'g'ridan-to'g'ri ifoda

I long for you — romantik va adabiy ohangga ega

Metaforik ifodalar

Emotional emptiness (hissiyotli bo'shliq)

Distance (masofa)

Absence (yo'qlik)

Ingliz tilida sog'inch ko'proq individual psixologik holat sifatida namoyon bo'ladi.

Qiyosiy tahlil

- O'zbek tilida: ichki yonish, qalb azobi, mehr bilan bog'liq
- Ingliz tilida: yo'qlik, istak, individual hissiyot
- O'zbeklarda sog'inch "o't" bilan tasavvur qilinsa, inglizlarda u "hissiyotli bo'shliq" sifatida namoyon bo'ladi.
- O'zbek tilida sog'inch azob bilan uyg'unlashsa, ingliz tilida u ko'proq yo'qlik va istak bilan bog'liq.

Bu farqlar madaniyatlararo kommunikatsiyada muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Sog'inch universal emotsional tushuncha bo'lsa-da, til va madaniyatga qarab turlicha ifodalanadi. O'zbek tilida sog'inch ijtimoiy va kollektiv kontekstda, ingliz tilida individual ichki kechinma sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tadqiqot natijalari madaniyatlararo til o'qitish va tarjimashunoslikda amaliy qo'llanishi mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Lakoff, G., Johnson, M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 2003. – pp. 44–70
2. Wierzbicka, A. Emotions Across Languages and Cultures. Cambridge: CUP, 1999. – pp. 110–140
3. Kövecses, Z. Metaphor and Emotion. Cambridge: CUP, 2000. – pp. 85–115
4. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: CUP, 2003. – pp. 214–238
5. Rahmatullayev, Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent: Universitet, 2006. – b. 210–235
6. Hojiyev, A. O'zbek tili leksikologiyasi. Toshkent: Fan, 2010. – b. 143–169